

„Jei gebėtume vertinti žmones ne tik pagal jų protą
ir išsilavinimą, einamas pareigas ir galią, o pagal jų gerumą
ir drąsą, vaizduotę ir jautrumą, gailestingumą ir kilnumą,
tuomet nebebūtų jokių klasių. Kas gi galėtų sakyti, kad
mokslininkas svarbesnis už durininką, kuris yra puikus tėvas,
o valstybės tarnautojas, turintis išskirtinį gebėjimą laimėti
loterijoje, už sunkvežimio vairuotoją, turintį išskirtinį
gebėjimą auginti rožes?“

MICHAELAS YOUNGAS
„MERITOKRATIJOS IŠKILIMAS“

PIRMA DALIS
2016 m. pavasaris

I

Argi įmanoma tiksliai pasakyti, ko nekenti labiau už viską? Juk priklauso nuo to, ar tas nekenčiamas dalykas yra arti esamuoju momentu, ar juo užsiimi, ar jo klausaisi, o gal jį tuo metu valgai. Ji nekenė sustiprintu lygiu dėstyti Agatos Kristi, nekenė konservatyvių švietimo ministrų, nekenė klausytis, kaip jos jaunėlis mokosi groti trimitu, nekenė visų rūšių kepenėlių, kraujo, realybės šou, graimo muzikos ir įprastinių abstraktybių, tokių kaip pasaulinis skurdas, karas, pandemijos ir neišvengiama planetos pražūtis. Vis dėlto šios problemos jos tiesiogiai neveikia, net ir neišvengiama planetos pražūtis dar tik artėja. Apie tai dažniausiai gali sau leisti negalvoti. Šią akimirką, žvarbų šeštadienio rytą, 11.15 val., labiau už viską ji nekenė stovėti eilėje prie mėsos parduotuvės, Emai Beiker pliauškiant apie seksą.

Vis mėgindavo ištrūkti iš Emos orbitos, bet poslinkis buvo toks nežymus, kad, liūdnai spėjo, užtruks dar kokius ketverius ar penkerius metus. Jos susipažino, kai vaikai buvo maži ir lankė tą pačią žaidimų grupę; viena pakvietė pietų, kita atsakė tuo pačiu ir buvo pasiūlyta susitikti dar kartą. Tuo metu vaikai buvo daugiau mažiau vienodi. Dar nebuvo išryškėjusios asmenybės, o tėvai dar nebuvo nusprendę, kokius žmones iš jų padarys. Ema

su vyru saviškiams išrinko privačią pradinę mokyklą, ir būtent dėl to Liusės berniukai su jais greitai nebeapsikentė. Bendravimas galiausiai liovėsi, bet gyvenimo kaimynystėje, apsipirkimo tose pačiose parduotuvėse išvengti ne taip lengva.

Ypač nekentė vieno stovėjimo eilėje etapo: kai esi jau prie pat žiemą uždaromų durų ir turi nuspręsti, ar parduotuvės viduje pakankamai vietos. Įžengsi per anksti ir įsisprausi per arti kito žmogaus, rizikuodama sulaukti nepatenkintų žvilgsnių; laiku neižengsi ir kas nors tau už nugaros metaforiškai papypins dėl baikštumo. Švelniai pasiūlys: „Nenorit jau...“ arba: „Man rodos, ten jau laisviau.“ Lygiai toks pats jausmas kaip išsukti sankryžoje – visada reikia ryžto. Vairuojant pypsėjimas jos nejaudindavo. Nuo kitų vairuotojų skyrė stiklas ir metalas, jie akimirksniu pradingdavo ir daugiau nebepasirodydavo. Bet šitie žmonės – jos kaimynai. Kiekvieną šeštadienį tenka tvirti jų raginimus ir nepritarimą. Žinoma, galėtų tiesiog važiuoti į prekybcentrį, bet tuomet Nuviltų Vietos Verslą.

Be to, šis mėsininkas toks geras, kad ji linkusi mokėti didesnę kainą. Jos sūnūs nevalgo nei žuvis, nei daržovių, o ji nenoromis pripažino nelabai norinti, kad, valgydami pigesnę mėsą, jie prisirytų visų tų antibiotikų, hormonų ir kitos bjaurasties, dėl kurios galbūt vieną dieną virstų Rytų Europos sunkiaatletėmis. (Žinoma, jei patys nuspręstų tapti Rytų Europos sunkiaatletėmis, ji visapusiškai juos remtų ir palaikytų. Tiesiog nenorėtų tokio likimo jiems primesti.) Polas irgi skatino berniukų priklausomybę nuo jautienos. Pinigų nešykštėjo. Jautėsi dėl visko kaltas. Sau paliko tik tiek, kiek būtina pragyventi, o jai atidavė visa kita.

Keblusis slenkščio etapas dar turbūt po kokių dešimties minučių. Kaina ir kokybė patrauklios šio Londono rajono gyventojams, tad eilės čia ilgos, o galiausiai prasiveržę vidun klientai niekur nebesiskubina. Taigi čia ir dabar teko kentėti Emos Beiker svaigimą apie seksą.

– Žinai ką? Pavydžiu tau, – tarė ji.

Liusė tylėjo. Atžarumas – vienintelis jos ginklas. Iš šalies šis ginklas turbūt atrodė bevertis, nes Ema nenutilo, tačiau mėginiškai ką nors atsakyti sukeldavo netramdomą srautą.

– Dulkinsies su žmogumi, su kuriuo to dar nedarei.

Liusė neatrodė, kad dėl to verta pavydėti, nes jei taip ir nutiktų – anoks čia laimėjimas. Juk tokia galimybė prieinama daugumai įgalių žmonių visame pasaulyje, pasinaudoja jie ja ar ne. Tačiau Liusės naujasis vienišos moters statusas traukė Emą vis grįžti prie tos pačios temos. Emai, daug metų susituokusiai su vyru, kurio trūkumą miegamajame ir visuose kituose kambariuose ji visai nesistengė nei slėpti, nei ginti, skyrybos reiškė seksą. Liusės manymu, toks įsitikinimas paradoksalus ir / arba naivus, nes jos ligšiolinė skyrybų patirtis kaip tik nereiškė jokio sekso. Kitaip tariant, Liusės skyrybos suteikė Emai ekraną, kuriame ji galėjo projektuoti savo nesibaigiančias fantazijas.

– Kokio tu vyro ieškai?

Iš tikrųjų ar tik Liusės galvoje, bet laukiantieji eilėje pritilo.

– Jokio neieškau.

– Tai koks šio vakaro tikslas?

– Jokio tikslo.

Atsakymai atskleidė labai menką labai ilgą istorijos dalį. Žodžiai „jokio“, „neieškau“, „tikslas“ galėjo būti kokio nors menininko tiesiog atsitiktinai išpešti iš labai ilgą istorijos, kad

ironiškai perteiktų visiškai priešingą prasmę, nei buvo sumanyta pasakotojo.

– Švaraus, – staiga tarė Liusė.

– Ką?

– Tokio ieškau.

– Nagi, moterie. Tikrai gali reikalauti daugiau.

– Higiena svarbi.

– Nenori gražaus? Ar linksmo? Turtingo? Gero lovoje? Vyro, kurio penis niekad neapvilia? Kuris su malonumu atlieka oralinį?

Kažkas už jų prunkštelėjo. Visa eilė dabar buvo nuščiuvusi, tad, matyt, prunkštelėta kaip tik dėl Emos.

– Ne.

Ir vėl labai trumpas atsakymas, kuris nei išsamiai, nei iš dalies neatskleidė tiesos.

– Na, aš tai tokio ieškočiau.

– Apie Deividą tai pasako daugiau, nei norėčiau žinoti.

– Jis bent jau švarus. Dažniausiai kvepia kaip Džeimsas Bondas.

– Va, matai. Jis neturi to, ko man liepi ieškoti, bet tu vis tiek su juo.

Staiga tapo akivaizdu – pirmąkart apie tai susimąstė šios savaitės pradžioje: higiena svarbesnė už bet kokią kitą ypatybę. Tarkim, štai Ema netikėtai atvestų potencialų partnerį, kuriam būtų būdingi visi jos geidžiami bruožai ir ypatybės ar bent jau tie, kuriuos Liusė vargais negalais spėjo sugalvoti dabar, stovėdama eilėje prie mėsinės. Tarkim, jis netikėtai mėgtų skintas gėles ir Asgaro Farhadžio filmus, mieliau rinktųsi miestą nei kaimą, mėgtų literatūrą – normalią, o ne romanus apie teroristus ir

povandeninius laivus, – taip, tarkim, jis noriai priimtų ir atliktų oralinį, sutartų su jos vaikais, būtų aukštas, juodbruvas, gerai sudėtas, neprasiskolinęs, linksmas, protingas, tolerantiškas ir įdomus.

Taigi šis vyras atvyktų Liusės pasiimti ir nusivežti į kokią nors ramią, stilingą ir madingą vietą, bet ji iškart užuostų, kad jis smirda. Juk viskas baigta, argi ne? Niekas nebegelbėtų. Nešvara nustelbia viską. Kaip ir storžieviškumas, teistumas ar tiesiog gandai apie smurtą namuose arba rasistinės pažiūros. Ai, ir priklausomybė nuo alkoholio ar narkotikų, nors tai savaime aišku, turint omeny, kas nutiko. Esminių trūkumų nebuvimas gerokai svarbesnis už bet kokius pranašumus.

Liusė niūriai pastebėjo artėjant lemtingą momentą. Viduje aiškiai buvo maišalynė. Dvilinka eilė baigėsi tolimajame parduotuvės kampe, tad dabar nebeužteko įsisprausti pro duris. Iškart už durų buvo eilės *vidurys*, gyvatėlės vingis, tad norėdama atsistoti į eilės galą turėjai irtis per minią – ir tai tikrai jau panėšėjo į minią, o ne į eilę, – taip dar labiau susinervindama ir sunervindama kitus.

– Manau, įlįsim abi, – tarė Ema.

– Viena vos tilps.

– Nagi.

– Prašau, nereikia.

– Manau, abi galit įeiti, – tarė moteris joms už nugarų.

– Kaip tik sakiau, kad tikrai negalim, – atrėžė Liusė.

Iš parduotuvės išėjo pora, nešina šiugždančiais baltais maišais su kraujingos mėsos gabalais, kuriuos suvalgę per ateinančią savaitę tikrai susirgs širdies ligomis ar žarnyno vėžiu, tad kitą savaitgalį eilė jau bus trumpesnė.

Ema atidarė duris ir įėjo vidun.

– Jūs ją priėmėt į eilę, – tarė moteris už nugaros. Liusė tai jau buvo pamiršusi. – Dabar ji viduj, o jūs – ne.

Čia kažkur slypėjo metafora.

Šimtas dvylika svarų už mėsą – didelė suma. Džozefas manė, kad pora bandys sąskaitą susimažinti ir atsisakys jautienos nugarinės ar kiaulienos vyniotinio, bet taip nenutiko. Išgirdę sumą nė nemirktelėjo. Pirmąkart klientui pranešdamas triženklę sumą jis nutaisė atsprašymo išraišką – tiksliau, grimasą, lyg žinotų tuoj moteriai sukelsią fizinį skausmą. Bet, kiek matė, jokio skausmo ji nepajuto, o Džozefas susigėdo, lyg pasielgęs netaktiškai. Kitą sykį išlaikė ramių ramiausią veidą, bet klientas jautėsi turįs pasiteisinti: atvyksta giminaičiai, kasdien taip neišlaidautų ir panašiai. Rajono gyventojai nebuvo turčiai – vaikščiojo su džinsais ir nekalbėjo kaip princas Čarlzas, bet pinigų turėjo pakankamai ir kartais, rodos, to truputį drovėdavosi. Tiesą pasakius, Džozefui buvo nusispjaut. Jis norėjo gyventi kaip jie ir vieną dieną gyvens. Juk vien tai, kad per dieną parduotuvėje uždirbi šimtą dešimt svarų, nereiškia, kad turi nekęsti žmonių, už šimtą dvylika svarų prisiperkančių mėsos.

Labiau nerimavo dėl tos skardziabalsės blondinės, įsibrovusios vidun, išėjus triženklei porai. Blondinė kėlė labai konkrečių nepatogumų – kiekvieną šeštadienį mėgindavo su juo flirtuoti. Juokaudavo apie dešreles ir kiaulienos paslėpsnius, o Džozefas nė nenutuokė, ką turėtų atsakyti, tad tik išsiviepdavo. Iš pradžių mėgino vengti ją aptarnauti, bet iš to nebuvo nieko gero: ji tiesiog ignoruodavo Kesę, Kreigą ar kitą, kuriam tekdavo, ir

vis tiek savo pokštus apie dešreles skirdavo Džozefui. Tada jau gėdą būdavo sunku tvirti, nes klausytis būdavo priverstas ne tik Džozefas, bet ir jo klientas, ir skardžiabalsę moteriškę aptarnaujantis pardavėjas. Nemalonumo pavyks išvengti, jei tiksliai apskaičiuos laiką.

Nieko čia sunkaus. Ji – kita jo eilėje.

– Labas rytas, Džo.

Jis netgi ne Džo. Džozefas. Taip parašyta jam ant uniformos. Bet neseniai ji nusprendė kreiptis intymiau.

– Kas domintų?

– Ach... Taip, geras klausimas.

Bent jau turėjo padorumo šitai ištarti tyliai, išgirdo tik trys ar keturi žmonės greta ir jai už nugaros. Jie stebėjo, ar pardavėjas įsitrauks į žaidimą. Skardžiabalsei blondinei jis atsakė šypsena nepakeldamas akių.

– Žinau, elgiuos nuodėmingai, – tarė ji, – arba, tiksliau, elgiausi pasitaikius bet kokiai progai. Ar galėčiau gauti šešetą kiaulienos dešrelių su porais? Tų mėsingesnių.

Netgi šitai turėjo būti juokelis.

– Tuoj pat.

Supakavo jai dešreles, tada keletą jautienos nugarinės kepsnių ir dar keturias vištų krūtinėles. Ji aiškiai ruošėsi kažką pasakyti apie savo krūtis ar krūtis apskritai, bet jis laiku aplenkė.

– Kese, gal gali nueiti pasakyti, kad pritrūkom nugarinės.

– Liuse!

Skardžiabalsė blondinė mosikavo draugei, kviesdama arčiau prekystalio, o toji draugė – smulkesnė, gražesnė, tamsiaplaukė – nenoriai ir susigėdusi mojo atgal. Atrodė, lyg žmonės eilėje būtų

statistai filme apie dvi moteris, kurios lieka geriausiomis draugėmis, net ir būdamos visiškos priešingybės.

– Palauksiu lauke, – atsiliepė Liusė.

Blondinė beviltiškai papurtė galvą, tarsi draugės nenoras brautis per minią, kad būtų aptarnauta be eilės, paaiškintų visas jos gyvenimo bėdas.

– Kai kuriems žmonėms niekaip nepadėsi, – tarė blondinė, žvelgdama Džozefui į akis ir rinkdama PIN kodą. Jis vos susilaikė nenusipurtes.

– Galėčiau jį suvalgyti, – tarė Ema, kai abi vėl buvo lauke.

– Ką tokį?

– Džo. Berniuką, kuris mane aptarnavo.

– Neatrodė, kad jis norėtų būti suvalgytas.

– Tiesiog nežino, kaip aš jį pakepčiau.

Liusė suabejojo metaforos taiklumu. Žinodamas, kaip būsi kepamas, vargu ar labiau geisi būti surytas.

– Jis į kažką panašus. Į kažkokį seksualų aktorių ar dainininką.

– Gal.

– Tikrai panašus.

Liusė žinojo Emos konteksto ribas – jos nebuvo plačios. Turbūt pagalvojo apie jauną Idrisą Elbą arba jauną Vilą Smitą.

– Jaunas Denzelis Vašingtonas, – paskelbė Ema. – Argi ne?

– Ne, – atšovė Liusė. – Bet iš tų trijų juodaodžių veidų, kuriuos turi savo atminties saugykloje, – taip, turbūt panašiausias į jauną Denzelį Vašingtoną.

– Žinau daug daugiau nei tris. Paminėjau tą, į kurį jis iš tiesų panašus.

Liuse būtų priblokšta, jei Ema, kartais uždarbiaujanti kaip interjero dizainerė, būtų turėjusi bent vieną juodaodį klientą. Visos kitos, daugiau palyginimo variantų galinčios suteikti sri-tys – sportas, muzika, knygos, netgi politika – Emos visiškai nedomino. Bendraudama su vaikais ir kolegomis Liuse žinojo, kaip giliai tai įsišakniję, bet negi paaiškinsi tokiai nesusivokian-čiai kaip Ema? Tad nė nebandė.

Namo juodvi ėjo kartu. Ema gyveno dviem gatvėmis toliau, viename iš didesnių namų nuokalnėje. Kadaisė jos buvo kaimy-nės, bet po skyrybų namą teko perduoti ir Liuse su berniukais persikėlė į mažesnę.

- Berniukai savaitgaliui pas Polą?
- Taip.
- Tai jei vakaras gerai susiklostys...
- Šiąnakt nesiruošiu su niekuo miegoti.
- Šito negali žinoti.
- Ar buvai kada neištikima Deividui?
- Na, jau visai! Liuse!
- Kas?
- Negalima klaust tokių dalykų!
- Nes?
- Nes tai asmeniška.

Liuse žinojo Emą slepiant tai, kad visą santuokos laiką ji buvo absoliučiai ištikima savo vyrui. Tai buvo jos šurpioji paslaptis: ne-paisant visų šnekų apie berniukų suvalgymą ir kiaulienos paslėps-nius, Ema niekad nėra žengusi ir nežengs nė žingsnelio į kairę. Taip, apgailėtina, bet tiesa tokia, kad ji – tik viena iš daugelio prislėgtų ir vienišų ištekėjusių moterų, įsitvėrusių minties, kad jaunas vyras norėtų ją išdulkint. Ir kas gi čia tokio blogo? Jei tik jautiesi geriau.

– Tai kodėl apie mano seksualinį gyvenimą diskutuoti galima, o apie tavo – ne?

– Nes tu išsiskyrusi.

– Išsiskyrę žmonės irgi turi teisę į privatų seksualinį gyvenimą.

– Bet tu pažįsti Deividą.

– Aš nieko niekam nesakyčiau.

– Ne tai svarbu.

– Taigi buvai neištikima.

– Pašnekam apie ką nors kita.

Taip Emos garbė buvo apsaugota.

Jai patiko naujoji šeštadienio popiečių ramybė. Žiemą, kai būdavo per šlapia žaisti futbolą lauke su draugais, vienas sūnus žiūrėdavo, kaip žmonės žiūri futbolą sporto laidos studijoje, tuo pat metu klausydamas graimo muzikos ir žaisdamas žaidimą telefone, o kitas „Xboxu“ lošdavo FIFA, per ausines šūkaudamas draugams. Dabar, kai šeštadienius jie leisdavo su Polu, Liusė galėdavo skaityti, spręsti kryžiažodį, klausytis muzikos, dėl kurios vaikai purkštautų piktindamiesi (Mocarto) arba šaipydamiesi (Kerolės King). Mažiau mėgavosi vakarais. Šeimos namas, netgi gerokai sumažėjęs dėl neišvengiamų aplinkybių, turėjo priklausyti šeimai ir septintos valandos vakaro tylą reiškę vienokią ar kitokią nesėkmę. Ne jos asmeninę nesėkmę, bent jau pati taip manė, bet nelabai ir svarbu, kas prisiėmė atsakomybę.

O šįvakar net nereikėjo gaminti – šios veiklos reikšmę įvertino tik vienišaisiais šeštadieniais. Maisto ruošimas atitolindavo vakarą nuo popietės – tai buvo skyrybos ženklas, sustabdantis

ilgą dienos sakinį, kol pats nesusipainiojo ir nesusivėlė. Tai kas dabar, jei ne virti makaronus ir pjaustyti svogūnus? Ji nesiruošia tapti viena tų moterų, kurios laiką iki pasimatymo leidžia miegamajame matuodamosi drabužius. Filmuose šis persirenginėjimas visada sumontuotas; ji gal ir išbandytų visą savo drabužių spintą, jei tik nereikėtų pačiai rengtis, o drabužiai tiesiog stebuklingai atsirastų ant kūno, skambant dainai apie naują rytojų.

Šiaip ar taip, pradėjusi galvoti apie savo išvaizdą, suteiktų vakarui nepelnytos svarbos ir dėmesio. Ji to vyro nepažįsta, ir jis neatrodo baisiai stulbinantis. Vardu Tedas, dirba bulvarinėje leidykloje. Jeigu Tedas simbolizuoja naują rytojų, ji mieliau liktų lovoje iki pirmadienio. Gal išvis nepersirengs. Manė atrodanti visiškai padoriai. Jeigu jam nepatinka moterys, į pasimatymą ateinančios su džinsais ir marškinėliais, tai gali atsiknisti. Nors gal ir apsilvilks tinkamesnę palaidinę. Ji pažvelgė į kryžiažodį. „Visus atsakymus sieja bendra neįvardyta tema.“ Nuostabu. Norint atsakyti į klausimus, reikia išsiaiškinti temą, o norint išsiaiškinti temą, reikia atsakyti į klausimus. Atrodo, didžiąją gyvenimo dalį tik tą ir teveikia. Verčiau įsijungs televizorių.

Jiedu šypsojosi vienas kitam.

– Taigi.

– Taigi.

Įveikę gėrimų užsisakymo etapą, dabar apsimetė skaitantys meniu. Jis buvo gal penkeriais metais už ją vyresnis, nei negražus, nei patrauklus. Praplikęs, tačiau su tuo susitaikęs, tad likę plaukai nuskusti tvarkingai, o ne agresyviai. Raukšlėlės aplink akis rodė, kad dažnai šypsosi, dantys tiesūs ir balti. Bloga

pranašavo tik marškiniai – deja, juodi ir dar gėlėti, – tačiau atrodė nusipirkti specialiai šiai progai. Tai būtų miela ir graudu. Apskritai jis atrodė būtent toks vyras, kurį tikėtumeisi sutikti bendros draugės suorganizuotame aklame pasimatyme: malonus, nuskriaustas, nepavojingas ir aklai įsitikinęs, kad nauja moteris išvaduos iš vienatvės. Galbūt iš dalies jis ją matė panašiai, bet pati manė tokios melancholijos neskleidžianti. Nors gal ir klydo. Per kelias sekundes suprato, kad antro pasimatymo nebus.

– Tai kuris pirmas?

Tai kuris pirmas? Dieve brangus. Lyg klausimėlis prie vienintelės tualetų kabinos. Tu pirmas, norėjo išstarti. Vyrams niekad nėra eilės. Bet juk jie čia ne linksintis susitiko. Jie čia tam, kad išsiaiškintų, ar įmanoma įsivaizduoti kokius nors apgailėtinus tarpusavio santykius, o tam reikia iš kelio patraukti istorijas apie skausmą, netektis, klaidas ir skriaudas. Iš pralaimėjimo atmosferos buvo aišku, kam tas skriaudas yra tekę patirti.

– Tu pradėk.

– Gerai. Aš Tedas. Tą jau žinai. Ir pažįstu Natašą. – Jis mostelėjo į ją ištiesta ranka, lyg siūlytų nusilenkti. Tai turėjo reikšti, kad Liuse taip pat pažįsta Natašą, o juk kaip tik dėl to jiedu čia ir sėdi, apsimetinėdami, kad skaito meniu. – Turiu dvi dukras, Holę ir Marsę, trylikos ir vienuolikos, skiriu joms daug laiko, bet esu išsiskyres su jų mama.

– Džiugu girdėti.

– Oi, – tarstelėjo Tedas. – Ne. Nežinau, ką tau pasakojo Nataša, bet Eimė nėra blogas žmogus. Na, ji padarė klaidų, bet...

– Atsiprašau. Tik kvailai pajuokavau.

– Nesupratau.

– Na, jei dar nebūtum išsiskyęs, neturėtum vaikščioti į aklus pasimatymus.

Tedas parodė į ją pirštu. Jiedu susitiko vos prieš penkias minutes, o ji jau sulaukė ištiestos rankos mosto ir piršto. Jis būtų geras eismo reguliuotojas, bet partnerį ji gal ne visai taip įsivaizduoja.

– Aa, aišku. Būtų juokinga. Tai yra savotiškai juokinga.

– Tai turėjo būti cha cha juokinga.

– Taip, taip. Juokelis buvo geras. Bet jei aš iš tiesų taip elgčiausi, tai būtų savotiškai juokinga.

– Ar galiu paklausti, kas atsitiko?

– Su Eime?

– Taip.

Jis gūžtelėjo pečiais.

– Ji sutiko kitą.

– Aišku.

Gūžtelėjimas nerodė susitaikymo. Gūžtelėjimas buvo atsainus bandymas pridengti aštrų, neapdorotą skausmą.

– Nežinau. Tango šokamas dviese ir panašiai, – pasakė jis.

– Na, tai dviese ir šoko. Ji ir jis.

– Neturėjau omeny, na, žinai... kito vyro.

– Tai tu irgi šokai?

Tikrai nebuvo į tokį panašus, bet ką gali žinoti.

– Ne! Ne, jei šokti reiškia... Ką tai reiškia?

– Aš turbūt klausiau, ar tango nebuvo šokamas keturiese?

– Keturiese? Iš kur atsirado tie keturi?

– Tu su kita.

– Oi, ne. Dieve, ne. Ne.

– Tai kokia prasme tu šokai tango?

– Verčiau nebūčiau pradėjęs šitos metaforos.
– Tai pamirškim ją.
– Norėjau pasakyti, kad jei žmogus yra visiškai patenkintas savo santuoka, tada kitam erdvės ir neatsiras.

– A, tai tu vienas iš tų.

– Tai blogai? Blogai galvojau?

Gal per žiauriai pasakė.

– Ne, ne. Ne blogai. Tik... pernelyg atidu.

– Taip manai? Argi gali būti pernelyg atidus?

Aišku, kad ne. Tiesiog Tedo perdėtas atidumas kažkaip virto skystablauzdiškumu ir savigaila.

– Aš juk nežinau, kokia nelaiminga buvo tavo žmona.

– Aš irgi nežinojau.

– Tai tikriausiai nebuvo tokia jau nelaiminga.

– Kodėl taip manai?

– Atrodai pakankamai jautrus. Būtum pastebėjęs. Buvo turbūt taip vidutiniškai. Nei laiminga, nei nelaiminga. Kaip ir daugelis.

Ji net nenutuokė, ką kalba, bet jau suprato, kad akli pasimatymai, ypač nesėkmingi, be jokio ateities santykių lūkesčio, teikia įvairių malonumų. Gali švaistytis nepagrįstomis bei neprašytais nuomonėmis ir kiek tik nori smalsauti. Liusei dažnai norėdavosi prieiti prie nepažįstamo žmogaus – tarkim, skaitančio neįprastą knygą, telefonu kalbančios ir verkiančios merginos ar baltaodžio kurjerio ilgais dredsais – ir paklausti kodėl. Tiesiog, „Kodėl?“

Na, jei nesibaimintų nerasianti jokio partnerio, nei gyvenimo, nei sekso ar bent teniso, galėtų sėdėti prie tokio stalo kaip šis su tokiu vyru kaip Tedas ir kamantinėti kodėl, o jis nelieptų

atsiknisti, nes jiedu turi eiti prie reikalo. Visada manė, kad ši frazė* atėjusi iš medžioklės ir dėl to anglų kalboje populiaru šimtus metų. Bet vieną ramią šeštadienio popietę, spręsdama kryžiažodį, pagūglino ir dabar žino, kad iš tiesų frazė atsirado ankstyvojo kino laikais ir jos reikšmė daugiau mažiau tiesioginė: kuo greičiau pereiti prie įdomiausios vietos. Halas Roučas, žmogus, galbūt sugalvojęs šią frazę, turbūt nė neįsivaizdavo, kad ji kada nors apibūdins vakarienių dalį, kai du išsiskyrę žmonės šnekasi apie nusivylimus ir perdėtą jautrumą. Bet toks jau tas gyvenimas. Liusei keturiasdešimt dveji ir nepanašu, kad dar kada nors bus prižišta prie bėgių, grėsmingai artėjant traukiniui. Šitai jau patyrė su Polu.

– Aš taip ir maniau, – tarė Tedas. – Taip ir maniau, kad buvo vidutiniškai.

– Na, o kai esi per vidurį, visada yra vietos trečiam.

– Apie tai nepagalvojau. Tai manai, kad man to derėjo saugotis?

– Ne. Nuo vidurio neapsisaugosi. Tokia ir esmė. Jei visi atsidūrę per vidurį pabėgtų su kitais, niekas nė penkių minučių neišbūtų susituokęs.

Liuse susimąstė, ar geras būdavo jų seksas, o tada prisiminė, kad čia pirmas pasimatymas ir antro nebus. Galima klausti bet ko.

– Seksas būdavo geras? Reguliarus?

– Eimė buvo labai patraukli. Reiktų sakyti – yra. Patrauklesnė nei aš. Tikriausiai vedžiau per gražią.

* Frazologizmas *cut to the chase* (angl. pažodžiui „kirpk iki gaudynių“) siejamas su nebyliu kinu, kai kūrybinė komanda būdavo raginama praleisti ilgus dialogus ir pereiti prie kulminacinės gaudynių scenos (*čia ir toliau – vert. past.*).

– Ne visai suprantu.

– Kažkur turiu nuotrauką. – Jis pradėjo švarke ieškoti telefono.

– Ne, ne. Suprantu, kas yra patrauklus. Bet nesuprantu, kaip tai susiję su seksu.

– Visad truputį jaudindavausi.

Ji nenutuokė, ką tai reiškia ar kaip atsako į klausimą, bet smalsumas išseko.

– Tai dabar ieškai paprastos.

– Taip, nors, žinau, keistai skamba. Ir turiu pasakyti, kad pamatęs tave truputį nusivyliau. Atsiprašau. Jau esu nudegęs, tad tapau atsargesnis.

– Žinojai, kad esi saldžialiežuvis?

Jis nusijuokė.

– Tavo eilė.

– O, ne. Jau?

– Bijau, kaip taip.

– Liusė, Natašos draugė, du sūnūs, Dilanas ir Elas, dešimties ir aštuonerių, skiriu jiems labai labai daug laiko, turbūt daugiau, nei norėčiau, esu išsiskyrusi su jų tėčiu.

– Ir esi anglų kalbos mokytoja.

– Taip. Skyriaus vadovė Park Roudo vidurinėje.

– Svarstėm ten leisti mergaites.

– Bet mokykla pasirodė per prasta?

– Ne. Labai gera. Bet Eimė norėjo mergaitėms to, ką turėjo pati.

– Privačios.

– Na, taip. Ne vien to. Mažesnių klasių, daugiau vaikų...

– Mažesnių klasių, daugiau vaikų? Nieko sau mokykla.

– Ne, ne, daugiau vaikų, kurie būtų...

Liuse pažinojo daug žmonių, kurių vaikai ėjo į privačias mokyklas, bet nė vienas nesugebėjo normaliai paaiškinti, kodėl priėmė šį sprendimą. Viena priežasčių paprastai būdavo kažkoks sudėtingas, sunkiai apibūdinamas jautrumas, dėl kurio vaikas negali lankyti valstybinės mokyklos, tad, nors tėvai su džiaugsmu jį leistų mokytis savame rajone, tai nebūtų teisingas sprendimas šiuo konkrečiu atveju – dėl drovumo, nediagnozuotos disleksijos ar išskirtinio talento, reikalaujančių ypatingo įsijautimo ir priežiūros, kurių valstybė niekaip nepajėgi suteikti. Liuse buvo nusprendusi atsiduoti pirmam sutiktam tėvui, kuris rėš tiesiai šviesiai: „Tik per mano lavoną! Valstybinės mokyklos pilnos psichų, gangsterių, vaikų, kurie nekalba angliškai, mokytojų, kurie nekalba angliškai, dvylikamečių, nuo kurių trenkia žole, vienuolikmečių, kurie primuš mano dukrą vien dėl to, kad per pietų pertrauką ji skaito Platoną.“

– Daugiau vaikų, kurie būtų...

– Tokie kaip jos?

Tedas atrodė dėkingas.

– Turbūt taip. Beje, Blubelio mokykloje pilna azijiečių mergaičių. Ir kinų bei indų. Tai nėra vien...

– Žinau. Viskas gerai.

– Kur eina tavo berniukai?

– Į Fransio Beikono.

– O, girdėjau apie ją daug gero.

Jam turbūt palengvėjo, nes tai, kad berniukai lanko padoresnę mokyklą, atrodo, reiškė, kad ji nėra visiška ideologinė lunatikė.

– O kodėl... na, kodėl tu čia?

- Kodėl aš vieniša? Nataša nieko nesakė?
- Tik truputį.
- Na, antraštė atskleidžia visą esmę.
- Kaip jis dabar?
- Gerai. Nebevartoja. Reabilitacija, psichologo konsultacijos... Padarė viską, ką jau seniausiai turėjo padaryti.
- Jis nenori taikytis?
- Nori. Nesupranta, kas trukdo.
- O kas trukdo?
- Aš jo nekenčiu.
- Tai turbūt gali pasikeisti.
- Nemanau.

Visiems atrodė, kad atleidimas pasiekiamas ranka, ten, ant gretimo stalo, tereikia atsistoti ir atsukti kranėlį, o ją stabdo tik užsispyrimas ir kartėlis. Taip, ji pyksta, bet jokio kranelio nėra. Polas išleido visus jų pinigus. Polas sugadino pernelyg daug gimtadienių. Polas per dažnai ją vadino kale ir kurva. Polas trenkė kurjeriui, atsinešė kokaino ir atsivedė narkotikų prekeivius į namus, kuriuose gyvena jo vaikai. Jei būtų su juo visą likusį gyvenimą, tai vieną dieną, tarp praeities ir ateities susidėjus pakankamam metų skaičiui, jos įniršis gal ir galėtų atvėsti. Bet vėstantis įniršis ne tas pats kas meilė. Kai kurioms panašios patirties turinčioms moterims Tedas galėtų pasirodyti patrauklus variantas, bet ji nenorėjo vyro, kuris būtų malonus. Liusė troško intelektualinio ir seksualinio jaudulio, o jei to nėra – tada jau verčiau išvis nieko nereikia.

- Nataša sakė, kad daug skaitai, – tarė Tedas, jis aiškiai nebe-norėjo šnekėti apie neapykantą.
- O taip.

– Mėginau įsikirsti, bet meluočiau, jei sakyčiau jautęs malonumą.

Liuse svarstė, kaip tas įsikirtimas vyko. Perskaitė knygų anotacijas laikraštyje „Sunday Times“? Perskaitė vieną knygą ar visas, išleistas per pastaruosius penkerius metus?

– Nieko tokio.

– Daug mėliau pažiūriu kokį gerą serialą per „Netflixą“.

Jai „Netflixo“ serialai irgi patiko. Tad likęs vakaras praėjo sklandžiai. Liuse žinojo, kad nebėra jauna. Maždaug gyvenimo viduryje. Bet juk tokiam vakarui dar tikrai per jauna?